

Fontos információ a gyümölcsstermesztők számára!

Автор(и): проф. Мария Боровинова

Дата: 22.02.2020 Брой: 2/2020

A február-márciusi időjárás felmelegedésével az új ültetvényekbe ültetik a fákat, ha ezt nem az őszi vegetáció végeztével tették meg.

A gyümölcsösök hosszú időn keresztül foglalják el ugyanazt a területet. Létesítésük jelentős pénzügyi erőforrásokat és munkaerőt igényel, ami megköveteli a termesztők részéről az egyes növények alapvető igényeinek betartását. Emellett figyelembe kell venniük a jelenlegi fogyasztói elvárásokat a maradék mennyiségű növényvédőszertől mentes gyümölcsök iránt, valamint a talaj és a víz szennyezéstől való védelmét.

Az új gyümölcsösök helyének meg kell felelnie a gyümölcsfajták és -fajok biológiai igényeinek. Továbbá a gyümölcsfák kártevőktől való védelmét már az új ültetvények létesítésének szakaszában figyelembe kell venni. 4 éves időszak alatt nem szabad gyümölcsösöket létesíteni azokon a területeken, amelyeket korábban ugyanaz a faj foglalt el. Nagyon fontos, hogy a gyümölcsösöket olyan területeken hozzák létre, ahol nincs fertőzés a *Rhizobium radiobacter*, más néven *Agrobacterium tumefaciens* által okozott baktériumos rák által.

A növényvédőszeresek használatának csökkentésének legbiztosabb módja a gazdaságilag jelentős betegségekre rezisztens vagy kevésbé fogékony fajták kiválasztása.

Almaültetvény létesítésekor szem előtt kell tartani, hogy az alma varasodás (*Venturia inaequalis*) okozza a legnagyobb kárt a termelőknek, ami rezisztens fajták ültetésével megoldható probléma. Világszerte több mint 150 varasodás-rezisztens fajtát fejlesztettek ki. A szélesebb körben elterjedtek: Prima, Priscilla, Sir Prize, Liberty, Jonafree, Redfree, Freedom (USA-ban fejlesztették); Macfree, Novamac, Moira, Brightgold (Kanada); Florina, Judeline (Franciaország); Pioneer, Romus-1, Romus-2, Voinesti (Románia); Rubinola, Topaz, Rajka (Csehország); Gavin (Anglia); Rebella, Regine, Revena, Reglindis (Németország), amelyek közül a Rebella rezisztens a tűzésésre is.

A szilva himlő (sárgány) vírus okozta, és ez a gyümölcsfaj legkárosabb betegsége. Eddig a sárgány okozta kár megelőzésének egyetlen módja a betegségekre rezisztens vagy toleráns szilvafajták ültetése. A Jojo fajta rezisztens, míg a Stanley, Cacanska Najbolja, Cacanska Lepotica, Altanova Renkloda, Hanita, Tegera és mások toleránsak.

A cseresznye és meggy barna rothadása (*Monilinia sp.*) szintén komoly probléma azokban az években, amikor gyakoriak a csapadékok a gyümölcsök érésének és betakarításának idején. A cseresznyében a gyümölcsrepedés a fő oka a rothadást okozó kórokozók fertőzésének. A gombaölő kezelések és a rothadásból származó veszteségek csökkentése érdekében a viszonylag repedésre rezisztens fajták ajánlottak. Számos európai ország különböző kiadványaiban a Lapins, Regina, Sam, Germersdorfer, Merton Marvel, Castor, Kordia fajtákat említik kevésbé fogékonyak a repedésre.

Egyes években a barack levélhajlító gomba (*Taphrina deformans*) jelentős kárt okoz a termelőknek. Eddig az országunkban termesztett fajták között nincsenek a betegségekre rezisztens fajták, de vannak olyanok, mint a Redhaven, Benedikte, Cherven Ellerstädter, Suncrest és mások, amelyeket kevésbé támadnak súlyosan.

A gyümölcsösök létesítése előtt gondosan meg kell fontolni nemcsak a fajtaválasztást, hanem a telepítési sémát is, különösen, ha a gyümölcsös vegyes. A fajok és fajták elrendezésénél elengedhetetlen a beporzás, valamint a

fák és a gyümölcsstermés kártevőktől való védelmének figyelembe vétele. A gyümölcsös jól átgondolt telepítési sémája előfeltétele a növényvédőszeres használatának csökkentésének a gyümölcsfaj teljes termesztési időszaka alatt.

Az alma, körte, cseresznye, meggy és szilva fajták különböző fogékonysága a legfontosabb gazdasági betegségekre, a gyümölcsök eltérő érési ideje és a virágzási fenofázisok lehetővé teszik a differenciált növényvédelmet. Így elkerülhető az egyes fajták szükségtelen permetezése.

A differenciált növényvédelem megköveteli, hogy a gyümölcsösöket a fajták betegségekre való fogékonyságának és a gyümölcsök érési idejének megfelelő sémák szerint hozzák létre.

Mindez konkrét példákkal alátámasztható az egyes fajokra vonatkozóan.

A varasodásra rezisztens almafajták (fent felsoroltak) esetében nem szükséges a varasodás elleni kezelés, míg a többiekénél az év során előforduló meteorológiai viszonyoktól és a fajta fogékonyságának mértékétől függően 8 és 14 kezelés szükséges. A nagyon fogékony és varasodásra rezisztens fajtákat tartalmazó ültetvényekben úgy kell elrendezni őket, hogy differenciálisan lehessen permetezni.

Ugyanez a követelmény kötelező a lisztharmatra eltérő fogékonyságú fajtákkal kapcsolatban is, szem előtt tartva, hogy a kevésbé fogékony fajták védelmére minimum 2, maximum 4 permetezést végeznek, míg a nagyon fogékonyaknál – 5-től 10-ig.

A termő almaültetvények fő kártevője az almamoly (*Cydia pomonella*), ellene évente végezni kell védekezést. A nyári fajták gyümölcsseinek érése általában június végén és júliusban kezdődik – Vista Bella, vagy augusztusban – Mollie's Delicious, Prima stb., ami problémát okoz az almák almamoly és kaliforniai pajzstetű elleni védelmében azokban a gyümölcsösökben, ahol a telepítési séma nem teszi lehetővé a differenciált permetezést. Ilyen gyümölcsösökben a nyári fajták betakarítása után is folytatódik a fákkal szembeni almamoly elleni kezelés a kizárásuk lehetetlensége miatt, ami nemcsak növeli a gyümölcsstermelés költségeit, hanem szükségtelenül is szennyezi a környezetet. Azokban a gyümölcsösökben, ahol a telepítési séma lehetővé teszi a fajtaspecifikus növényvédelmet, két rovarölő kezelés marad el a nyári fajtáknál. Mindez vonatkozik a körtemolyra és a szilvamolyra is.

A cseresznyelégy (*Rhagoletis cerasi*) szelektivitást mutat a gyümölcs érettségi foka tekintetében petéinek lerakásakor. Megállapították, hogy inkább az érésben lévő gyümölcsökbe rakja petéit, ezért a legtöbb évben nem okoz féregkárt a korai érésű cseresznyefajtáknál, mint például a Ranna Cherna Edra, Seneca, Bigarreau

Burla, Early Laurie, Kosara és mások, amelyeknél a permetezés nem szükséges. A közepesen érésű cseresznyefajtáknál egy permetezésre van szükség, a későn érésűeknél pedig – két permetezésre ez a veszélyes kártevő ellen.

A szőrös bogár (*Epicometis hirta*) magas egyedsűrűsége esetén a cseresznye, meggy és almaültetvényekben a terméskötődés kezdeti és gyorsan növekvő időszakában a virágzási rügyfenofázisban kell végezni a permetezést, amely az egyes fajtáknál eltérő időben következik be. Ez szintén megköveteli a differenciált védekezés végrehajtását.

A gyümölcstermesztők, akik csökkenteni kívánják a növényvédőszeres használatát a gyümölcstermesztésben, szakemberek tanácsát kell kérjék a gyümölcstermesztés és a növényvédelem területén a helyszín, a megfelelő fajok és fajták kiválasztásakor, valamint a gyümölcsös telepítési sémájának kidolgozásakor.